

Briselē, 15.4.2019.
COM(2019) 178 final

**KOMISIJAS PAZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM, PADOMEI, EIROPAS
EKONOMIKAS UN SOCIĀLO LIETU KOMITEJAI UN REĢIONU KOMITEJAI**

Labāks regulējums - padarītā novērtējums un apņemšanās saglabāšana

{SWD(2019) 156 final}

1. IEVADS

Ž. K. Junkera vadītās Komisijas mērķis bija paveikt atšķirīgas lietas un darīt to atšķirīgi¹. Stingri koncentrējoties uz 10 politikas prioritātēm, esam guvuši konkrētus rezultātus eiropiešiem pašos aktuālākajos jautājumos. Viena no šīm prioritātēm bija demokrātiskas pārmaiņas, un pēdējā pilnvaru termiņa laikā esam panākuši, ka mūsu politikas veidošanas procesi balstās uz labāka regulējuma principiem, jo atvērtākai un uz līdzdalību vērstai politikas veidošanai, kura balstās uz pierādījumiem, ir būtiska nozīme ES rīcības leģitimitātes uzlabošanā. Mēs esam pārveidojuši savas iekšējās darba metodes un plānošanas procesus, lai veidotu labāku regulējumu visos plānošanas cikla posmos un lai izstrādātu racionālas gada darba programmas.

Labāka regulējuma principu ieviešanas pamatā ir vēlme panākt labāku Eiropas pārvaldību² un ilgtspējīgu attīstību balstīt uz Savienības politikas veidošanu³, vienkopus aplūkojot ekonomisko, sociālo un ekoloģisko ietekmi. Labāks regulējums nozīmē visu mūsu politikas veidošanas aspektu profesionalizēšanu un pielāgošanu mūsdienīgai pasaulei. Tas nav neskaidra birokrātiska procedūra. Labāks regulējums nozīmē tiesību aktu izdošanu gadījumos, kad tie ir vajadzīgi, lai sasniegtu kopīgus mērķus, kurus efektīvi var īstenot tikai ar kopīgu Eiropas līmeņa rīcību. Tas nav slepena deregulācijas programma. Labāks regulējums arī nozīmē alternatīvu pieeju izskatīšanu rezultātu sasniegšanai, jo tiesību akti nekad nedrīkstētu būt pašmērķis. ES līmeņa darbībām vienmēr vajadzētu nodrošināt pievienoto vērtību, salīdzinot ar to, ko var panākt valsts, reģionālā vai vietējā līmenī.

Tādējādi šī Komisija ir rīkojusies vērienīgi gadījumos, kad tas bija nepieciešams, un ievērojusi mērenu pieeju, kad vien tas bija iespējams. Mūsu mērķis ir bijis panākt labākus rezultātus mūsu iedzīvotājiem un uzņēmumiem. Mēs centāties sekmēt uzticēšanos Savienības iestādēm. Un mēs mudinājām iedzīvotājus un ieinteresētās personas aktīvi iesaistīties, lai ietekmētu, ko Savienība dara, kas tai būtu jādara, kas tai būtu jādara citādi un ko tai vairs nevajadzētu darīt. Ar satvaru, kas noteikts pārredzamības, pārskatatbildības un uz pierādījumiem balstītas lēmumu pieņemšanas īstenošanai, Komisijas apņemšanās ieviest labāku regulējumu un īstenot 2015. gada maijā paziņotos pamatpasākumus⁴ ir ļāvusi panākt reālu progresu šo mērķu sasniegšanā.

1. izcēlums. Labāka regulējuma pamatpasākumi, ko paziņoja 2015. gada maijā

- Ieinteresēto personu plašāka līdzdalība, ko nodrošina: i) ar iespēju visā politikas dzīves ciklā sniegt komentārus, arī par deleģēto un īstenošanas aktu projektiem; ii) ar apņemšanos apspriesties 12 nedēļu garumā par visiem jaunajiem priekšlikumiem un izvērtējumiem; un iii) ar jaunu tīmeklī bāzētu kopīgu portālu, kurā visas ieinteresētās personas var saņemt informāciju par jaunām iniciatīvām un paust savu viedokli.
- Integrētas pamatnostādnes un visaptverošs rīku kopums, kuri Komisijas darbiniekiem palīdz piemērot labāku regulējumu visā politikas ciklā.
- Atjaunota apņemšanās izvērtēt spēkā esošos tiesību aktus pirms izmaiņu ierosināšanas (princips “vispirms izvērtē”).

¹ COM(2014) 910 final: Komisijas 2015. gada darba programma. Jauns sākums.

² COM(2001) 428: *European Governance – A White Paper* (Eiropas pārvaldība — baltā grāmata), <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex:52001DC0428>.

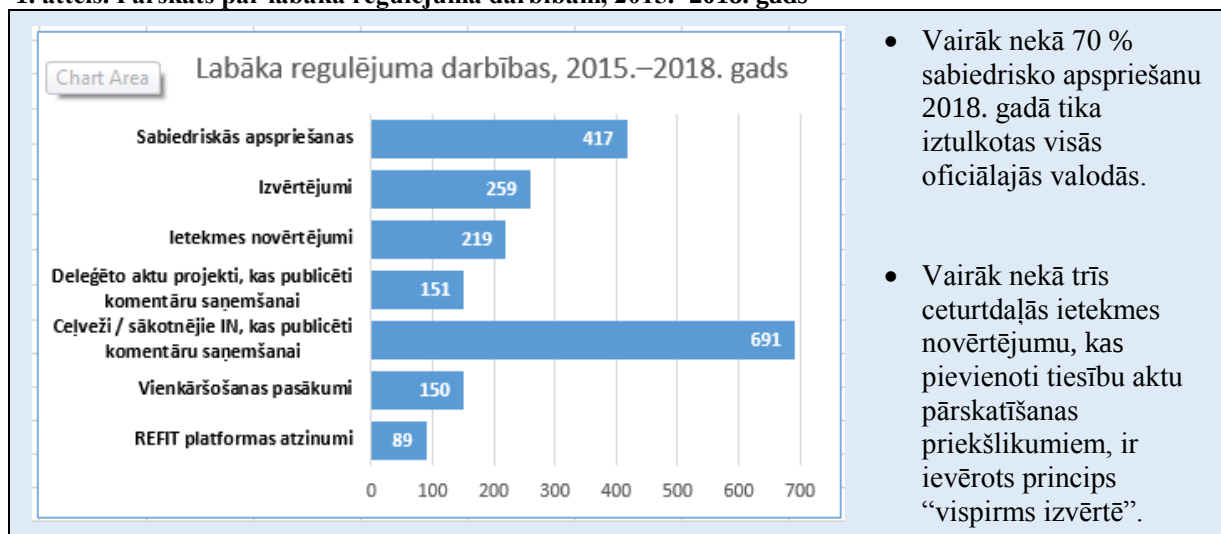
³ COM(2002) 276: *Communication on impact assessment* (Paziņojums par ietekmes novērtējumu), <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2002:0276:FIN>.

⁴ COM(2015) 215 final: Labāks regulējums labāku rezultātu sasniegšanai — ES programma, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=COM:2015:0215:FIN>.

- Neatkarīga Regulējuma kontroles padome, kura pārbauda visu ietekmes novērtējumu un lielāko izvērtējumu kvalitāti un kuras sastāvā ir septiņi pilnas slodzes locekļi, kas nav iesaistīti politikas veidošanas procesā, tostarp trīs locekļi, kas nav iecelti no ES iestādēm.
- Jauna apņemšanās⁵ spēkā esošo tiesību aktu pārskatīšanas kontekstā sistemātiski meklēt vienkāršošanas un uzlabotas efektivitātes iespējas, neiedragājot to mērķi.
- *REFIT* platforma, kas sniedz Komisijai augšupēju atbalstu iepriekš minētā uzdevuma īstenošanā.
- Priekšlikums, uz kura pamata 2016. gada 13. aprīlī vienojās par jaunu Iestāžu nolīgumu starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu⁶.

Mēs esam iesnieguši paziņojumus, kuros izklāstīti pēdējos gados panāktie rezultāti⁷, un gada sloga samazināšanas ziņojumus kopš 2017. gada⁸.

1. attēls. Pārskats par labāka regulējuma darbībām, 2015.–2018. gads

Tagad ir pienācis laiks novērtēt, kā darbojas dažādie labāka regulējuma instrumenti un procesi. Mērķis ir apzināt, kas darbojas labi, kas rada problēmas un kādas ir galvenās atziņas. Kopumā vēstījums ir pozitīvs, proti, labāks regulējums ir uzlabojis politikas veidošanu; tam arī turpmāk vajadzētu būt mūsu darba metožu pamatā. Taču ir iespējami papildu uzlabojumi, un mēs esam apzinājuši jomas, kuras vajadzētu aplūkot plašākā diskusijā par turpmākiem uzlabojumiem. Šādi uzlabojumi būs atkarīgi no tā, vai visi tie, kas ir iesaistīti politikas risinājumu izstrādē un īstenošanā, kopīgi tam veltīs lielākas pūles.

Šā novērtējuma ietvaros esam izskatījuši literatūras avotus, veikuši sabiedriskas apspriešanās un uzklaušījuši viedokļus, kurus paudušas citas iestādes un struktūras, kā arī Komisijas nodaļas, kas labāku regulējumu integrē savā ikdienas darbā. Ir ņemti vērā arī secinājumi, kurus izdarījusi Subsidiaritātes, proporcionalitātes un principa “Darīt mazāk, bet efektīvāk”

⁵ Apņemšanās šādi rīkoties visu spēkā esošo tiesību aktu pārskatīšanas laikā tika pieņemta Komisijas 2017. gada darba programmā pēc esošās *REFIT* programmas sākotnējās konsolidācijas 2015. gada maija pasākumu kopumā.

⁶ https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.123.01.0001.01.LAV.

⁷ COM(2017) 651 final: Labāka regulējuma programmas noslēgšana: labāki risinājumi — labāki rezultāti; COM(2016) 615 final: Labāki rezultāti spēcīgākai Savienībai, https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/completing-the-better-regulation-agenda-better-solutions-for-better-results_en.pdf; <https://ec.europa.eu/transparency/regdoc/rep/1/2016/LV/1-2016-615-LV-F1-1.PDF>.

⁸ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly_lv.

jautājumu darba grupa (turpmāk “darba grupa”)⁹, un apņemšanās, ko Komisija paudusi, reaģējot uz šiem secinājumiem¹⁰.

Vēlamies atzīmēt ieinteresēto personu ieguldījumu novērtējuma veikšanā; tās sniedza plašus komentārus par to, kā šobrīd darbojas labāks regulējums. Detalizēti novērtējuma rezultāti ir izklāstīti pievienotajā dienestu darba dokumentā¹¹. Šajā paziņojumā pirmām kārtām ir uzsvērtas vispārīgās atziņas un tad aplūkotas dažas konkrētas labāka regulējuma jomas, kurās būtu iespējams panākt turpmākus uzlabojumus.

2. GŪTĀS VISPĀRĪGĀS ATZIŅAS

Kopumā tiek atzīts, ka kopš 2015. gada vairākās jomās ir panākts progress. Tāpat ir plaši pausta prasība turpināt Komisijas darbā balstīties uz labāka regulējuma principiem, nemītīgi cenšoties arī turpmāk panākt papildu uzlabojumus.

Nerunājot par īpašiem atsevišķiem problēmjautājumiem, šo viedokli plaši atbalsta visas ieinteresēto personu grupas. Tas krasi atšķiras no agrākās situācijas, kad viedokļi bija pretrunīgāki, un atspoguļo Komisijas labāka regulējuma sistēmas vispusīgumu un līdzsvarotību. Aptaujātie Komisijas darbinieki uzskatīja, ka dažādie labāka regulējuma instrumenti un principi ir atbilstīgi, taču arī sniedza daudzus lietderīgus ierosinājumus, kurus ņemsim vērā, analizējot, kā pilnveidot labāka regulējuma instrumentus un to turpmāko izmantošanu. Arī literatūras avotu izpēte¹² ir parādījusi, ka ekspertu aprindas atzinīgi vērtē to, ka Komisija ir stingrāk apņēmusies politikas veidošanu balstīt uz pierādījumiem, kā arī tās labāka regulējuma pamatnostādņēs un instrumentu kopumā sniegtos norādījumus, principa “vispirms izvērtē” nozīmi un ievērojami palielinātās iespējas līdzdarboties ES politikas veidošanā. Visbeidzot, arī ESAO 2018. gada labāka regulējuma sistēmu salīdzinošais novērtējums organizācijas dalībvalstīs¹³ parāda, ka Komisijas 2015. gada reformas ir nodrošinājušas būtiskus uzlabojumus. Kopumā Komisijas regulējuma politika ir atzīta par vienu no pašām labākajām ESAO¹⁴.

Novērtējums ir skaidri parādījis, ka labāks regulējums tiek vērtēts atzinīgi un ka tiek pieprasīta tā turpmāka piemērošana un uzlabošana. *Labāka regulējuma loģiskais pamatojums tagad faktiski ir spēcīgāks nekā iepriekš.* “Postfaktu” pasaulē, kurā dezinformācija, sociālo plašsaziņas līdzekļu “atbalss kameras” un neslēpta propaganda kopīgi iedragā demokrātiskas

⁹ https://ec.europa.eu/commission/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_en.

¹⁰ COM(2018) 703: Subsidiaritātes un proporcionalitātes principi — to nozīmes stiprināšana ES politikas veidošanā.

¹¹ SWD (2019) 156.

¹² Listorti, G., Basyte Ferrari, E., Acs, S., Munda, G., Rosenbaum, E., Paruolo, P., Smits, P., *The debate on the EU Better Regulation Agenda: a literature review* (Diskusija par ES labāka regulējuma programmu — literatūras avotu izpēte), EUR 29691 EN, Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga, 2019, ISBN 978-92-76-00840-8, doi:10. 2760/46617, JRC116035.

¹³ <http://www.oecd.org/governance/oecd-regulatory-policy-outlook-2018-9789264303072-en.htm>.

¹⁴ Salīdzinot ar ESAO iepriekšējo novērtējumu (par labāka regulējuma pasākumu kopumu, kas pieņemts pirms 2015. gada maija), Komisija tagad ESAO ierindoja pirmajā vietā ieinteresēto personu iesaistes ziņā, ir vēl vairāk pilnveidojusi un uzlabojusi savu trešajā vietā ierindoto ietekmes novērtēšanas politiku un ir uzlabojusi savus izvērtējuma rādītājus, pēc kuriem tā ieņem ceturto vietu. Nevienai valstij vai asociētajai valstij nav augstāku rezultātu šajās trīs jomās.

diskusijas pamatus un zinātnes autoritāti, uz pierādījumiem balstīta politikas veidošana vairs nav tikai pagātnes prioritāte un ierasta tagadnes profesionālā prakse. Tā joprojām ir svarīgs nākotnes priekšnoteikums.

Labāka regulējuma instrumenti tiek izmantoti pastāvīgi mainīgā pasaulē, kurā nemitīgi mainās politikas problemātika un prioritātes. Mūsu klimata mērķu un ANO ilgtspējīgas attīstības mērķu sasniegšana ir aktuālāka nekā jebkad agrāk. Vienlaikus paātrinās tehnoloģiskās pārveides temps. Šajā pasaulē, kas kļūst aizvien sarežģītāka, ir vēl svarīgāk izprast starpnozaru ietekmi un apzināt sinerģijas iespējas, lai izstrādātu un īstenotu atbilstīgas politikas atbildes reakcijas visā politikas ciklā – no izvērtēšanas līdz īstenošanai. Piemēram, ir svarīgi ieviest regulējumu, kas veicina un vienlaikus izmanto inovācijas, lai nodrošinātu ieguvumus videi, ekonomikai un ES iedzīvotājiem. Vai attīstīt mūsu tiesību aktu digitālo dimensiju. Tās ir dažas no pārmaiņām, kas būs pārbaudījums tam, kā mēs veidojam politiku un balstām mūsu priekšlikumus uz izvērtējumos un ietekmes novērtējumos iegūtajiem pierādījumiem.

Labāka regulējuma principiem vajadzētu būt visu to publisko iestāžu institucionālās kultūras neatņemamai daļai, kuru pienākumi līdzinās Eiropas Komisijai uzticētajiem uzdevumiem. Novērtējuma konstatējumi, it sevišķi intervijas ar darbiniekiem, skaidri parāda, ka *pēdējos gados Komisijā ir notikušas šādas kultūras pārmaiņas. Tomēr šīs pārmaiņas vēl nav neatgriezeniskas*. Lai spertu šo pēdējo soli, Eiropas Komisijai būs vēl kādu laiku jāturpina gan iekšēji, gan ārēji uzsvērt labāka regulējuma nozīmi.

Labāka regulējuma instrumenti un procedūras atbalsta politikas lēmumu pieņemšanu, nevis to aizstāj. To pamatzdevums ir nodrošināt optimālu pamatu savlaicīgiem un pamatotiem politikas lēmumiem. Praksē to reizēm var būt grūti panākt, jo nemitīgi rodas jaunas un steidzamas politiskās vajadzības un labāka regulējuma procesu sagatavošanai ir vajadzīgs daudz laika. Tāpēc praksē ir nācies nedaudz pielāgot labāka regulējuma procedūras un piemērot dažus izņēmumus; reāli skatoties, tas būs vajadzīgs arī turpmāk. Komisija ir centusies līdz minimumam samazināt izņēmumus no vispārīgajiem noteikumiem par nepieciešamību veikt izvērtējumu, sabiedrisku apspriešanos un ietekmes novērtējumu, skaidri un pārredzami pamatot izņēmumus pārējām personām un darīt visu iespējamo, lai konkrētajos apstākļos pēc iespējas labāk izpildītu labāka regulējuma principus. Novērtējums parāda, ka kopumā tas ir izdevies, taču ne pilnīgi visos gadījumos. Ciktāl iespējams, būtu jāiegulda lielāki centieni plānošanā un aktīvākā informēšanā par iniciatīvu labāka regulējuma aspektiem.

Labāka regulējuma prakse nav bezmaksas pasākums. Šāda prakse ir saistīta ar finansiāliem un cilvēkresursu ieguldījumiem un paildzina laiku, kas vajadzīgs, lai iniciatīvas sagatavotu pieņemšanai, ņemot vērā politikas procesa formālās prasības. Šos ieguldījumus atsvēr ieguvumi, tostarp atbalsts ātrākiem un labāk informētiem abu likumdevēju lēmumiem par Komisijas priekšlikumiem. Tomēr izmaksām arī turpmāk jābūt samērīgām. Novērtējuma konstatējumi atklāj veidus, kā labāka regulējuma procesi varētu kļūt vēl efektīvāki, nekaitējot to mērķiem. Mums ir jāpilnveido zināšanas un jākopīgo un jāizmanto Komisijas un Regulējuma kontroles padomes darbinieku pieredze un specializētās zināšanas.

Visbeidzot, novērtējums ir vēlreiz apliecinājis, ka, lai sekmīgi īstenotu labāku regulējumu, ir vajadzīgi kopīgi centieni. Uzlabojoties Komisijas izmantotajiem instrumentiem un procesiem, turpmākā attīstība aizvien lielākā mērā ir atkarīga no uzlabojumiem, kurus Komisija var veicināt, bet nespēj nodrošināt. Piemēram, novērtējums skaidri parādīja, ka izvērtējuma kvalitāte ir atkarīga no abu likumdevēju un dalībvalstu kopīgas izpratnes par to, kad ir piemērotākais laiks izvērtējuma veikšanai, kādus rādītājus un sistēmas izmantot darbības rezultātu novērtēšanai un kā efektīvi apkopot vajadzīgo uzraudzības informāciju. Ietekmes novērtējumu noderīgums un relevantums ir atkarīgi arī no tā, vai tiek novērtēta arī Komisijas

priekšlikumu būtisku grozījumu ietekme, kā to ir apņēmušies darīt abi likumdevēji, kad vienas ir atbilstīgi un vajadzīgs¹⁵. Tas, vai realizējas ieguvumi, ko varētu sniegt Komisijas priekšlikumos paredzētie vienkāršošanas centieni, ir atkarīgs no tā, vai likumdevēji saglabā attiecīgos noteikumus, un no dalībvalstu izvēlētajām īstenošanas pieejām. Sabiedrisko apspriešanu tvērums ir atkarīgs no citu iestāžu un valsts, reģionālā un vietējā līmeņa valdības proaktīvas iesaistīšanās. Ir pamatoti īstenot turpmākus kopīgus centienus visās šajās jomās.

3. KONKRĒTI JAUTĀJUMI UN NĀKOTNES APSVĒRUMI

3.1. Politikas veidošanas procesa atvēršana

Viens no šīs Komisijas galvenajiem mērķiem ir bijis veicināt Eiropas iedzīvotāju un pilsoniskās sabiedrības līdzdalību mūsu politikas veidošanas darbībās. Šajā saistībā mēs esam veikuši lielus ieguldījumus instrumentos, radot iespējas ieinteresētajām personām sniegt savu ieguldījumu visā politikas ciklā. Mēs ieviesām prasību par sabiedriskās apspriešanas organizēšanu attiecībā uz visiem ietekmes novērtējumiem un izvērtējumiem, kā arī būtiski palielinājām to sabiedrisko apspriešanu skaitu, kas ir iztulkotas visās ES valodās. Jaunais portāls “*Izsakiet viedokli*”¹⁶ ir vienots tīmeklī bāzēts instruments, ko ieinteresētās personas var izmantot, lai saņemtu informāciju par Komisijas politikas veidošanas darbībām un iesniegtu komentārus, paustu viedokļus un sniegtu citu informāciju.

Šie pasākumi, šķiet, ir palielinājuši ieinteresēto personu iesaisti. Portālu apmeklēja vairāk nekā 800 000 reižu katru gadu. Vidējais atbilžu skaits uz sabiedriskajām apspriešanām un komentāru skaits ir ļoti dažāds, bet kopumā tendence ir pieaugoša. Dažas apspriešanas laikposmā kopš 2015. gada 1. janvāra ir izraisījušas ļoti lielu sabiedrības interesi¹⁷.

2. izcēlums. Mehānisms komentāru sniegšanai par deleģēto aktu projektiem — piemērs

Atjaunojamo energoresursu direktīva (Direktīva (ES) 2018/2001) ar dažādiem noteikumiem nostiprina bioenerģijas ilgtspējas kritērijus, tai skaitā ar noteikumiem par ietekmi, kāda biodegvielu ražošanai varētu būt uz netiešu zemes izmantošanas maiņu (*ILUC*). Komisija bija pilnvarota pieņemt deleģēto aktu, nosakot konkrētus kritērijus, pēc kuriem apzina biodegvielas ar augstu un zemu *ILUC* izraisīšanas risku. Pēc vairākām tikšanās reizēm ar ieinteresētajām personām, ekspertiem un trešām valstīm tika pabeigts deleģētā akta projekts, pēc kura publicēšanas par to četras nedēļas varēja sniegt komentārus. Pēc šā rūpīgā apspriešanas procesa un saņemtajiem daudzajiem komentāriem Komisija pieņēma lēmumu deleģētajā aktā grozīt vairākus būtiskus raksturlielumus¹⁸. Tas galvenokārt attiecās uz zema netiešas zemes izmantošanas maiņas riska biodegvielu, bioloģisko šķidro kurināmo un biomasas kurināmo/degvielu sertificēšanas kritērijiem, lai novērstu iespējamās nepilnības un

¹⁵ Sk. Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu 15. punktu.

¹⁶ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say_lv.

¹⁷ Piemēram, 2018. gada apspriešanās par [pāreju uz vasaras laiku](#) ES tika saņemti 4,6 miljoni atbilžu; 2016. gada apspriešanās par [dabas tiesību aktiem](#) tika saņemti 550 000 atbilžu, un apspriešanās par [kopējo lauksaimniecības politiku](#) 2017. gadā tika saņemts vairāk nekā 300 000 atbilžu.

¹⁸ C(2019) 2055 final, Komisijas 2019. gada 13. marta deleģētā regula, ar kuru Direktīvu (ES) 2018/2001 papildina attiecībā uz to, kā identificēt izejvielas, kas rada augstu netiešas zemes izmantošanas maiņas risku un kam konstatēta būtiska produktīvās platības izplešanās uz tādu zemes platību rēķina, kurās ir liels oglekļa uzkrājums, un kā sertificēt biodegvielas, bioloģiskos šķidros kurināmos un biomasas kurināmos/degvielas, kas rada zemu netiešas zemes izmantošanas maiņas risku.

ESAO salīdzinošajā novērtējumā 2018. gadā Komisijas ieinteresēto personu iesaistīšanas sistēma ierindojās pirmajā vietā¹⁹. Atbildēs uz Komisijas organizēto sabiedrisko apspriešanu apspriešanas un pārredzamība tika atzīmētas kā divas jomas, kurās kopš 2015. gada ir panākts vislielākais progress. Tajā pašā laikā pārredzamība un apspriešana bija arī tās divas jomas, kurās visvairāk uzsvēta nepieciešamība ieviest turpmākus uzlabojumus. Ir plaši atzīts, ka šī sistēma ir progresīva, bet nerealizē visu savu potenciālu.

Sabiedriskā apspriešana parādīja, ka zināšanas par iespējām piedalīties Komisijas politikas veidošanas darbā joprojām ir samērā ierobežotas. Tāpat tiek aicināts nodrošināt lielāku pārredzamību attiecībā uz veidu, kādā Komisija ziņo par savu sabiedrisko apspriešanu un komentāru pieprasījumu rezultātiem un kā tā tos izmanto, un šo aicinājumu apstiprina arī literatūras avotu izpēte. Darba grupa arī uzsvēra problemātisko jautājumu par Savienības vietējo un reģionālo iestāžu viedokļu apkopošanu. Tagad Reģionu komiteja ir izveidojusi reģionālo centru izmēģinājuma tīklu ES politikas īstenošanas izvērtēšanai (*RegHub*), lai novērtētu ES tiesību aktu praktisko īstenošanu²⁰.

Komisija pastiprinās sadarbību ar Reģionu komiteju, Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komiteju, Komisijas pārstāvniecībām dalībvalstīs, valstu iestādēm un citām pārstāvju asociācijām, lai vairotu vispārējo informētību par iespējām sniegt ieguldījumu Komisijas politikas veidošanas darbā. Proti, mēs izskatīsim veidus, kā mudināt lielāku skaitu cilvēku reģistrēties e-pasta paziņojumu saņemšanai no Komisijas tīmekļa portāla "*Izsakiet viedokli*", lai viņi būtu informēti par sev būtisko iniciatīvu un apspriešanu uzsākšanu.

Mēs arī atzīstam, ka apspriešanas ieinteresētajām personām prasa lielus resursus. Jo kvalitatīvākas būs apspriešanu anketas un jo skaidrāk mēs izklāstīsim, kā tiek ņemti vērā rezultāti, jo lielāks skaits ieinteresēto personu saskatīs sava ieguldījuma vērtību un vēlēsies atkārtoti piedalīties. Tas paplašinās atbildes, tādējādi vēl vairāk pamatojot Komisijas ieguldījumu kvalitatīvās apspriešanas darbībās.

Rūpīgāk izstrādātas apspriešanas stratēģijas²¹, kas paredz izmantot daudz dažādu apspriešanas instrumentu, un plašāka ieinteresēto personu informētība par iespējām iesaistīties apvienojumā ar labākiem apspriešanu dokumentiem un atbilstīgākām atbildēm uz ieinteresēto personu ieguldījumiem ir galvenie veidi, kā vēl vairāk uzlabot Komisijas sabiedriskās apspriešanas mehānismus. Mums būtu jāizskata, kā uzlabot sabiedriskās apspriešanas un ziņojumus un kā uzraudzīt to kvalitāti. Lai nodrošinātu apspriešanas prasību samērīgumu attiecībā pret apspriešanas mērķiem, varētu būt nepieciešams pārskatīt dažu pašreizējo prasību pievienoto vērtību.

3.2. Labāki instrumenti labākai politikai

Ietekmes novērtējumi, izvērtējumi, atbalsta instrumenti (tostarp labāka regulējuma pamatnostādnes un instrumentu kopums) un neatkarīga kvalitātes kontrole, ko nodrošina

¹⁹ ESAO, *OECD Regulatory Policy Outlook 2018* (2018. gada ESAO regulatīvās politikas novērtējums), OECD Publishing, Parīze, 2018, <https://doi.org/10.1787/9789264303072-en>.

²⁰ <https://cor.europa.eu/lv/engage/Pages/network-regional-hubs-implementation-assessment.aspx>.

²¹ Nodaļas izmanto plašu apspriešanas instrumentu klāstu, tostarp sabiedriskās un mērķorientētas apspriešanas. Apspriešanas stratēģijas mērķis ir izstrādāt efektīvu un lietderīgu apspriešanas pieeju, apzinot apspriešanas tvērumu un mērķus, attiecīgās ieinteresētās personas, plānotās apspriešanas darbības, to laiku un valodas režīmu.

Regulējuma kontroles padome, ir galvenie instrumenti, ko izmanto pierādījumu un ieinteresēto personu ieguldījuma iekļaušanai objektīvā analizē, kura balsta politikas lēmumu pieņemšanu.

Sabiedriskajā apspriešanā un no Komisijas darbiniekiem saņemtajos komentāros šāda uz pierādījumiem balstīta politikas veidošana saņēma izteiktu atbalstu un lielākoties tika atzinīgi vērtēts Komisijas progress savu instrumentu pilnveidošanā. Šis progress ir dokumentēts Regulējuma kontroles padomes gada ziņojumos. Lielākoties pozitīvus viedokļus ir pauduši arī līdztiesīgie likumdevēji, Eiropas Revīzijas palāta un citas ES iestādes, kā arī ESAO; tāpat tas atklājas arī daudzos neatkarīgos pētījumos²². Tomēr lielākajā daļā no šiem viedokļiem ir atzīmētas arī nepilnības un jomas, kurās vajadzīgi uzlabojumi.

Ietekmes novērtējumi

Ietekmes novērtējumi pirmām kārtām sniedz informāciju Komisijas politikas lēmumu pieņemšanas vajadzībām. Tie pamato Savienības rīcības nepieciešamību un vērtību un atspoguļo informāciju par to, ko un kā skars tiesību akts, nodrošinot, ka tiek vienkopus aplūkota ekonomiskā, sociālā ietekme un ietekme uz vidi. Ietekmes novērtējumi tiek sistemātiski apspriesti Eiropas Parlamenta un Padomes debatēs par Komisijas priekšlikumiem. Labāka izpratne par pierādījumiem un ietekmi, uz ko balstās politiskās izvēles, atvieglo likumdošanas procedūras īstenošanu. Ietekmes novērtējumi ir arī svarīgs instruments ES rīcības leģitimitātes aprakstīšanai, jo tajos ir skaidrots Komisijas priekšlikumu saturs un tas, kādu svērumu esam piešķīruši pierādījumiem, uz ko balstās izdarītās izvēles.

Tomēr ne visām iniciatīvām ir jāpievieno ietekmes novērtējums. Dažreiz tas var nebūt vajadzīgs²³, citreiz var būt vienkārši neiespējams. Laikposmā no 2015. līdz 2018. gadam 8,5 % Komisijas priekšlikumu, kas tika paziņoti Komisijas darba programmās²⁴, nebija pievienots ietekmes novērtējums, lai gan tādu varētu gaidīt²⁵. Šis īpatsvars ir lielāks, nekā mēs vēlētos, bet tas ir jāaplūko pašreizējā politiskajā kontekstā, kā arī ņemot vērā neatliekamo vajadzību ātri reaģēt uz notikumiem, piemēram, migrācijas un drošības jomā. Vienmēr būs situācijas, kurās būs pamatoti piemērot izņēmumus, bet mēs atzīstam nepieciešamību par to informēt un pēc iespējas ātrāk izskaidrot iemeslus²⁶. Šādos gadījumos mēs nodrošināsim, lai Komisijas priekšlikumiem pievienotajos dienestu darba dokumentos vai atbilstīgi konkretizētos paskaidrojuma rakstos būtu sistemātiski sniegta pieejamā informācija un pēc iespējas plašāka alternatīvo iespēju analīze. Gadījumos, kad ietekmes novērtējums netiek plānots, sabiedrība saņem informāciju ar ceļvežu starpniecību. Tāpēc ir svarīgi vairogt informētību par ceļvežiem un nodrošināt to ātru publicēšanu.

Otrs pamatjautājums ir ietekmes novērtējumu analīzes dziļums un ziņojumu lasāmība. Ieinteresētās personas vēlas, lai ietekmes novērtējumi būtu lietotājiem saprotamāki, bet vienlaikus ietvertu dziļāku analīzi par dažādiem ietekmes veidiem. Ir uzmanīgi jāpanāk līdzsvars starp šiem diviem pretrunīgajiem nosacījumiem. Ir izdarāmi divi vispārīgi secinājumi.

²² Sk. SWD(2019) 156, it sevišķi 4. iedaļu.

²³ Komisija savā labāka regulējuma instrumentu kopumā (9. instruments) ir izklāstījusi precīzus norādījumus par to, kad ir un kad nav vajadzīgs ietekmes novērtējums; https://ec.europa.eu/info/files/better-regulation-toolbox-9_en.

²⁴ Komisijas darba programmu 1. un 2. pielikuma priekšlikumi.

²⁵ Attiecībā uz 19,5 % citu priekšlikumu uzskatīja, ka ietekmes novērtējums nav vajadzīgs. Plašāku informāciju sk. SWD(2019) 156 4. iedaļā.

²⁶ SWD (2017) 350: *Better Regulation Guidelines* (Labāka regulējuma pamatnostādnes), 1. izcēlums; <https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/better-regulation-guidelines.pdf>.

Pirmkārt, ietekmes novērtējumos ietvertie subsidiaritātes novērtējumi nereti ir samērā vispārīgi, pārmērīgi juridiski un formāli. Tie ir arī nodalīti no dažādo politikas variantu proporcionalitātes novērtējuma. Mēs jau esam snieguši pozitīvu atbildi uz darba grupas ieteikumiem risināt šo jautājumu²⁷ un esam it sevišķi apņēmušies integrēt savos ietekmes novērtējumos, paskaidrojuma rakstos un labāka regulējuma norādījumos darba grupas ierosināto kopīgo “režģi” subsidiaritātes un proporcionalitātes novērtēšanai.

Otrkārt, runājot par atbilstīgu analīzes līmeni, ir jāapsver gaidāmās ietekmes lielums un analīzes dziļuma ierobežojums, ko nosaka datu, laika un resursu pieejamības ierobežojumi, vienlaikus ņemot vērā to, ka ir svarīgi saglabāt ietekmes novērtēšanas procesa līdzsvarotību un vispusīgumu.

Izvērtējumi

Izvērtējums ir viens no labāka regulējuma galvenajiem pīlāriem. Tas mums ļauj pārbaudīt, vai Eiropas tiesību akti un finansējuma programmas sniedz plānotos rezultātus un joprojām ir noderīgi un atbilstīgi mērķiem. Izvērtējumā tiek apzinātas problēmas un to cēloņi, un šo informāciju pēc tam izmanto ietekmes novērtējumos un galu galā arī priekšlikumos, kas var sniegt labākus rezultātus. Tāpat izvērtējums nodrošina pierādījumus, kas mums ir vajadzīgi, lai vienkāršotu un novērstu nevajadzīgas izmaksas, neapdraudot politikas mērķus. Mēs 2015. gadā ieviesām kopīgu pieeju visiem izvērtējumiem un apņēmāmies sistemātiski izvērtēt tiesību aktus, pirms tiek ierosināta pārskatīšana. Līdz 2018. gada beigām Komisija bija sagatavojusi 259 izvērtējumus. Aptuveni trim ceturtdaļām ietekmes novērtējumu, kas pamato tiesību aktu pārskatīšanu, tagad ir pievienots arī izvērtējums.

Tātad princips “vispirms izvērtē” darbojas. Bet novērtējums arī skaidri parādīja, ka ir jāuzlabo izvērtējumu kvalitāte (it sevišķi to struktūra un objektivitāte), ka to izdošanas laiks ne vienmēr ir atbilstīgs un ka praksē tos varētu padarīt efektīvākus. Tomēr joprojām pastāv nozīmīgi praktiski un politiski šķēršļi, kas neļauj novērst minētos trūkumus.

Pirmkārt, Eiropas Parlaments, Padome un Komisija vēl tiesību aktu izvērtēšanai nepiemēro konsekventu pieeju, neraugoties uz apņemšanos, kas pausta Iestāžu nolīgumā par labāku likumdošanas procesu²⁸. Daudzos gadījumos Komisijas rīcībā nav pietiekamas informācijas par to, kā dalībvalstīs darbojas Savienības tiesību akti, jo līdztiesīgo likumdevēju pieņemtajos tiesību aktos nav paturēti ierosinātie pasākumi, kas būtu devuši iespēju vākt datus, kuri ir vajadzīgi laba izvērtējuma veikšanai. Joprojām ir grūti iegūt datus par ES tiesību aktu praktiskajiem rezultātiem un ietekmi visās dalībvalstīs. Citos gadījumos līdztiesīgie likumdevēji pievieno prasības par virkni dažādu pārskatu vai nosaka tādas tiesību aktu izvērtēšanas termiņus, kuri iestājas, pirms ir gūta pietiekama praktiskā pieredze noteikumu piemērošanā. Eiropas Revīzijas palāta nesen atzina šos trūkumus. Lai panāktu risinājumu, Eiropas Parlamentam, Padomei un Komisijai ir jāsadarbojas plašāk²⁹, nekā ierosināts Padomes nesen pieņemtajos secinājumos³⁰. Lai uzlabotu izvērtējumu kvalitāti, Komisija īpašu uzmanību pievērsīs uzraudzības un ziņošanas noteikumu ieviešanai turpmākajos

²⁷ COM(2018) 703: Subsidiaritātes un proporcionalitātes principi — to nozīmes stiprināšana ES politikas veidošanā.

²⁸ Sk. Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu 22. un 23. punktu.

²⁹ Eiropas Revīzijas palātas Īpašais ziņojums Nr. 16/2018, *ES tiesību aktu ex post pārbaude — sistēma labi izveidota, tomēr nepilnīga*. Sk. 52.–56., 85.–87. punktu un 1. ieteikumu: https://www.eca.europa.eu/Lists/ECADocuments/SR18_16/SR_BETTER_REGULATION_LV.pdf.

³⁰ Padomes 2018. gada 29. un 30. novembra secinājumi st14137/18, ko 2018. gada 14. novembrī apstiprināja COREPER: <http://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-14137-2018-INIT/lv/pdf>.

priekšlikumos un it sevišķi stingri uzstās uz šādu noteikumu saglabāšanu tiesību aktos par nākamo daudzgadu finanšu shēmu.

Otrkārt, lai gan tiek piemērots princips “vispirms izvērtē”, izvērtējumi ne vienmēr tiek optimāli izmantoti. Komisijas ietekmes novērtējumos izvērtējumus varētu labāk izmantot kā izejas punktu problēmu definēšanai, un Eiropas Parlaments un Padome savā darbā izvērtējumus parasti neņem vērā³¹. Izvērtējumiem un ietekmes novērtējumiem vajadzētu būt labāk saistītiem, lai vienā gūtie konstatējumi tiktu efektīvāk izmantoti otrā. Tad politikas veidotāji vairāk paļautos uz izvērtējumiem, un tas palielinātu stimulus izstrādāt kvalitatīvus un lietderīgus izvērtējumus. Izvērtējumu kvalitāte ir lielā mērā atkarīga no to sākotnējās struktūras, tā, vai ir pieejama kvalitatīva informācija par to, kā darbojas tiesību akti, no uzdoto jautājumu noderīguma faktiskajai politikas veidošanai un no analīzes tvēruma. Ja tvērums ir pārāk šaurs, var netikt ņemti vērā svarīgi faktori. Izvērtējumos vienmēr vajadzētu aplūkot visus attiecīgos tiesību aktus, tostarp deleģētos un īstenošanas aktus, kā arī valstu pasākumus, ar ko īsteno Savienības tiesību aktus, jo arī tie var radīt problēmas. Saskaņā ar darba grupas ieteikumiem³² būtu jāizskata, kā labāk sadarboties ar personām, kuras ir tieši iesaistītas Savienības tiesību aktu piemērošanā vietējā un reģionālā līmenī, lai uzzinātu par viņu tiešo pieredzi.

Regulējuma kontroles padome

Mēs 2015. gadā izveidojām Regulējuma kontroles padomi³³, lai aizstātu iepriekš pastāvošo Ietekmes novērtējuma padomi. Salīdzinājumā ar savu priekšteci jaunajai Regulējuma kontroles padomei ir ievērojami lielāka neatkarība un kapacitāte, jo tās sastāvā ir septiņi pilnas slodzes locekļi, kuriem nav nekādu politikas veidošanas pienākumu, un trīs no tiem nav no Komisijas. Viens no padomes pamatzdevumiem tagad ir arī pārbaudīt lielu izvērtējumu kvalitāti, nevis strādāt tikai ar ietekmes novērtējumiem, kā tas bija iepriekš. Padome kritiski un stingri pārbauga ietekmes novērtējumu kvalitāti un sekmē vajadzīgo uzlabojumu ieviešanu, tādējādi tai ir liela nozīme tās pierādījumu bāzes objektivitātes un ticamības nodrošināšanā, kas ir pamatā Komisijas politiskajiem lēmumiem. Tajos ļoti nedaudzajos gadījumos, kad Komisija pieņēma politisku lēmumu turpināt iniciatīvas virzību, neraugoties uz to, ka nebija pozitīva padomes atzinuma, kas apliecinātu pamatā esošā ietekmes novērtējuma adekvātumu, mēs esam publiski izskaidrojuši savas izvēles iemeslus. Mēs arī nereti esam pielāgojuši savus priekšlikumus, lai atspoguļotu to, ka pierādījumu bāze nav tik pamatīga, piemēram, ierosinot mazāk ierobežojošus pasākumus, lai ņemtu vērā padomes paustās bažas par vēlamā risinājuma proporcionālītāti dažu ietekmes novērtējumu gadījumā³⁴.

Pašas padomes ziņojumi ir parādījuši, ka tās kontrole pozitīvi iespaido ietekmes novērtējumu un izvērtējumu kvalitāti³⁵. Arī atbildes sabiedriskajā apspriešanā apliecināja padomes sniegtos ieguvumus. Komisijas darbinieki ir norādījuši, ka, pildot pienākumu atbildēt uz padomes jautājumiem, var labi sagatavoties Komisijas politisko izvēļu skaidrošanai vēlākās likumdošanas sarunās. Regulējuma kontroles padomes pozitīvais pienesums tiesību aktu priekšlikumu kvalitātes uzlabošanā tiek pilnībā atzīts, lai gan dažas ieinteresētās personas vēlētos, lai padomei būtu citāda struktūra. Vienlaikus novērtējums ir atklājis nepieciešamību

³¹ Eiropas Revīzijas palātas Īpašā ziņojuma Nr. 16/2018 *ES tiesību aktu ex post pārbaude — sistēma labi izveidota, tomēr nepilnīga* 63., 69. un 70. punkts.

³² COM(2018) 703: Subsidiaritātes un proporcionālītātes principi — to nozīmes stiprināšana ES politikas veidošanā, <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/lv/ALL/?uri=CELEX%3A52018DC0703>.

³³ https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/regulatory-scrutiny-board_lv.

³⁴ Papildu piemērus sk. SWD(2019) 156 4.3. iedaļā.

³⁵ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/rsb-report-2017_en.pdf.

vairot sabiedrības informētību par padomi un labāk mobilizēt tās specializētās zināšanas un pieredzi Komisijā, lai labāk atbalstītu ietekmes novērtējumu un izvērtējumu vispārējo pilnveidi.

3.3. Pastāvošā tiesību aktu kopuma atbilstības to mērķim uzturēšana

Tiesību aktiem arī turpmāk jāatbilst to mērķim un jānodrošina rezultāti, ko plānojuši ES likumdevēji un sagaida sabiedrība. Komisija ir savu uzmanību koncentrējusi uz nevajadzīgu izmaksu novēršanu, nekādā gadījumā neapdraudot mūsu vērienīgos politikas mērķus. Sevišķu uzmanību ir saņēmis jautājums par tiesību aktu pakāpenisku pielāgošanu digitālajam laikmetam. Padarot tiesību aktus vienkāršākus un mazāk apgrūtināšus, tiek uzlabota arī to īstenošana un izpilde un galu galā tiek sasniegti labāki rezultāti. Tas it sevišķi attiecas uz maziem un vidējiem uzņēmumiem.

Šajā nolūkā mēs esam pakāpeniski integrējuši *REFIT* programmu, atbalstījuši to, izveidojot augsta līmeņa ekspertu grupu — *REFIT* platformu, kuras uzdevums ir ierosināt pasākumus pastāvošo slogu samazināšanai, neskarot politikas mērķus, un mēs esam aktīvāk snieguši informāciju par sasniegtajiem rezultātiem.

Laikposmā no 2015. līdz 2018. gadam Komisija ierosināja 150 pasākumus Savienības tiesību aktu vienkāršošanai. Šajos centienos palīdzēja *REFIT* platforma. Tā apstrādāja 684 ieinteresēto personu iesniegumus un pieņēma 89 atzinumus³⁶, uz kuriem Komisija sniedza atbildes, tostarp savu gada darba programmu kontekstā. Komisija par šo centienu rezultātiem pārredzami ziņo reizi gadā³⁷ un rezultātu pārskatā³⁸, kas tagad ir pieejams tiešsaistē un ir lietotājiem saprotamāks. Izcēlumā turpmāk ir sniegti daži ilustratīvi piemēri.

3. izcēlums. Tādu regulatīvās vienkāršošanas pasākumu piemēri, kas stājās spēkā 2018. gadā

Pievienotās vērtības nodoklis (PVN) pārrobežu elektroniskās komercijas gadījumā uzņēmumu attiecībās ar patērētājiem³⁹. Sākotnēji šo tiesību aktu ierosināja 2016. gadā; ar to tiek izveidots vienots kontaktpunkts, kurā tirgotāji, kas saviem klientiem pārdod preces tiešsaistē, var pildīt savus PVN pienākumus, izmantojot vienotu un viegli lietojamu tiešsaistes portālu. Tiešsaistes tirgotājiem vairs nav jāreģistrējas par PVN maksātājiem katrā dalībvalstī, kurā tie pārdod preces. Priekšlikuma iesniegšanas laikā Komisija lēsa, ka vienotais kontaktpunkts uzņēmumiem nodrošinās kopējos ietaupījumus 2,3 miljardu EUR apmērā un dalībvalstīm nodrošinās PVN ieņēmumu palielinājumu 7 miljardu EUR apmērā.

Vienotā digitālā vārteja informācijas, procedūru, palīdzības un problēmu risināšanas pakalpojumu nodrošināšanai⁴⁰. Sākotnēji šo tiesību aktu ierosināja 2017. gadā; ar to tika ieviesta vienota digitālā vārteja, lai ES iedzīvotājiem un uzņēmumiem nodrošinātu centralizētu piekļuvi informācijai, kas tiem ir vajadzīga, lai īstenotu savas ES tiesības. Vārteja integrē vairākus valsts un ES līmeņa tīklus un pakalpojumus. Tā nodrošina lietotājiem draudzīgu saskarni visās oficiālajās ES valodās. Priekšlikuma iesniegšanas laikā Komisija lēsa, ka vienotā digitālā vārteja varētu par 60 % samazināt 1,5 miljonus stundu, ko cilvēki šobrīd pavadā, veicot izpēti tiešsaistē pirms došanās uz

³⁶ Tie aptvēra 129 iesniegumus, jo vairāki ieinteresēto personu iesniegumi ietvēra tikai informācijas pieprasījumus vai attiecās uz tematiem, kas nav *REFIT* platformas pilnvaru jomā.

³⁷ Sk., piemēram, 2018. gada pārskatu attiecībā uz slogu: https://ec.europa.eu/info/law/law-making-process/evaluating-and-improving-existing-laws/refit-making-eu-law-simpler-and-less-costly/2018-annual-burden-survey_lv.

³⁸ <http://publications.europa.eu/webpub/com/refit-scoreboard/en/index.html>.

³⁹ COM(2016) 757.

⁴⁰ COM(2017) 256.

ārvalstīm, un ka uzņēmumi varētu gadā ietaupīt no 11 līdz 55 miljardiem EUR.

Sadarbība patērētāju tiesību aizsardzības jomā⁴¹. Sākotnēji šo tiesību aktu ierosināja 2016. gadā; tas modernizē sadarbības mehānismus, lai samazinātu kaitējumu, ko patērētājiem nodara pārrobežu pārkāpumi. Regula nodrošina patērētājiem ātrāk pieejamu aizsardzību, vienlaikus taupot dalībvalstu un uzņēmumu laiku un resursus. Pateicoties papildu sadarbības pilnvarām, iestādes var rīkoties ātrāk un aiztaupīt izmaksas, lai kopīgi apturētu plaši izplatītos tiešsaistes pārkāpumus. Uzņēmumiem, kas darbojas visās vai lielākajā daļā dalībvalstu, būs iespēja vienoties par saistībām ES līmenī, un tas ļaus vienkāršāk, ātrāk un lētāk atrisināt ar patērētāju tiesībām saistītus jautājumus.

Eiropas strukturālie un investīciju fondi⁴². Sākotnēji šo regulu ierosināja 2016. gadā; tā paredz konkrētus vienkāršošanas noteikumus, lai fondu izmantošana saņēmējiem un iestādēm būtu vienkāršāka un lai finanšu noteikumi būtu elastīgāki. Priekšlikuma iesniegšanas laikā Komisija lēsa, ka šie vienkāršojumi samazinātu ES noteikumu īstenošanas izmaksas un kļūdu skaitu, palīdzot optimizēt daudzgadu finanšu shēmas 2014.–2020. gadam ietekmi.

Novērtējums parāda, ka Komisijas centieni vienkāršot un samazināt nevajadzīgus slogus tiek vērtēti atzinīgi un ir snieguši rezultātus. Tomēr par šiem rezultātiem nav sniegta plaša informācija, turklāt kopumā tie netiek uzskatīti par pietiekamiem.

Tāpēc ir jāizskata, kāpēc bieži vien vienkāršošana ir sarežģīta un sloga samazināšana — apgrūtināšana. Ir svarīgi nepieļaut pārspīlētus centienus kvantificēt izmaksas un ieguvumus. Mērķis ir vienkāršošana, nevis kvantificēšana pati par sevi. Lai gan kvantificēšana ir lietderīga, to nereti ierobežo tas, ka konkrētus ietekmes veidus var raksturot tikai kvalitatīvā ziņā, vai datu pieejamība un uzticamība. Tas ir sevišķi grūti, ja ieguvumus cenšas kvantificēt gadījumos, kad piemērotākas ir kvalitatīvās metodes.

Mums joprojām nav pārliecības, ka uz mērķrādītājiem balstītas pieejas sloga samazināšanai, kuras ir lūgušas ieviest Padome un it sevišķi dažas dalībvalstis, būtu īpaši lietderīgas. Mēs savas nostājas pamatojumu detalizēti izklāstījām 2017. gadā, un joprojām nekas nav mainījies⁴³. Uz mērķrādītājiem balstītās pieejās parasti neņem vērā to, ka ir leģitīmi un vajadzīgi paredzēt konkrētas izmaksas, lai īstenotu nozīmīgus sabiedriskus mērķus. Komisija labāk izvēlas pievērsties tiesību akta mērķu sasniegšanai nevajadzīgām izmaksām, balstoties uz pierādījumiem un iesaistot ieinteresētās personas. Šāda pieeja ir pārredzamāka, nav tik patvaļīga un, visticamāk, neradīs deregulatīvu ietekmi, kas apdraudētu vēlamu politikas mērķu sasniegšanu.

Komisija turpinās izskatīt, kā optimāli apzināt vienkāršošanas potenciālu un integrēt to *REFIT* mērķos vai kā atvieglot vienkāršošanas pasākumu pieņemšanu un padarīt to pamanāmāku. Tāpat būtu lietderīgi uzlabot pārmērīgu izmaksu apzināšanu izvērtējumos. Darba grupas ziņojumā tika norādīts uz tiesību aktu (tostarp deleģēto aktu un īstenošanas aktu) kopīgo ietekmi, kuras iespaidu nav iespējams pietiekami labi novērtēt vai izvērtēt. *REFIT* programma ar *REFIT* platformas palīdzību droši vien varētu sniegt lielāku ieguldījumu tiesību aktu blīvuma⁴⁴ apzināšanā un tā pārmērīguma novēršanā.

⁴¹ COM(2016) 283.

⁴² COM(2016) 605. Komisijas 2015. gada jūlijā izveidotās Augsta līmeņa neatkarīgo ekspertu grupas Eiropas strukturālo un investīciju fondu labuma guvējiem paredzētās vienkāršošanas uzraudzībai darbs ir atklājis iespējas atbrīvot kohēzijas politikas noteikumus no nevajadzīgas sarežģītības.

⁴³ Plašāku informāciju sk. COM(2017) 651: Labāka regulējuma programmas noslēgšana: labāki risinājumi — labāki rezultāti; https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/completing-the-better-regulation-agenda-better-solutions-for-better-results_en.pdf.

⁴⁴ Tiesību aktu blīvums ir tiesību aktu skaits konkrētā politikas jomā.

Novērtējuma konstatējumi attiecībā uz *REFIT* platformu ir pozitīvi. Pati platforma ir apmierināta ar savu ieguldījumu *REFIT* centienos un uzskata, ka tās darbība būtu tāpat jāturpina⁴⁵. Lielākā daļa ieinteresēto personu vēlas, lai platforma būtu produktīvāka un apkopotu vairāk ideju par vienkāršošanu un lai šīs idejas ātrāk realizētos konkrētās izmaiņās. Komisija piekrīt šiem mērķiem.

Platforma spēj mobilizēt un nodot zināšanas par ES tiesību aktu praktisko īstenošanu un ietekmi. Bet ir vajadzīgi lielāki centieni, lai efektīvāk un lietderīgāk izmantotu visu šo potenciālu. Platformai ir vajadzīgi lieli tās locekļu un Komisijas ieguldījumi. Tātad platformas pēcteči vajadzētu racionalizēt savas darba metodes, būt atpazīstamāki plašā sabiedrībā un sniegt savlaicīgus komentārus. Tai būtu jāpievēršas ne vien vienkāršošanai, kas pašlaik ir tās uzmanības centrā, bet vairāk jākoncentrējas arī uz tādiem jautājumiem kā subsidiaritāte, proporcionālitate un tiesību aktu blīvums⁴⁶. Šajā nolūkā varētu analizēt veidus, kā paplašināt platformas specializētās zināšanas un tādu vietējo un reģionālo iestāžu iesaisti, kuras atbild par daudzu Savienības tiesību aktu īstenošanu.

Reģionu komitejas un Eiropas Ekonomikas un sociālo lietu komitejas darbības varētu veicināt platformas darbu. Platformas locekļi paši varētu sākt darbu saistībā ar plānotajiem tiesību aktu izvērtējumiem, izmantojot savus kontaktus ar dalībvalstīs esošajiem tīkliem. Labs sākumpunkts varētu būt darba grupai iesniegtā informācija⁴⁷.

3.4. Labāks regulējums kā kopīgi centieni

2016. gada Iestāžu nolīgums par labāku likumdošanas procesu⁴⁸ paredz, ka Eiropas Parlaments, Padome un Eiropas Komisija ir kopīgi atbildīgi par kvalitatīvu Savienības tiesību aktu pieņemšanu, balstoties uz labāka regulējuma, pārredzamības un sadarbības principiem visā likumdošanas ciklā. Šis nolīgums joprojām ir samērā jauns, bet ir jau nodrošinājis dažus vērā ņemamus sekmīgus rezultātus. Eiropas Parlamenta, Padomes un Komisijas priekšsēdētāju parakstītajā gada kopīgajā deklarācijā ir uzskaitīti priekšlikumi, kuriem likumdošanas procesā būtu jāpiešķir prioritāte. Deleģēto aktu un īstenošanas aktu jomā ir panākts progress tādos jautājumos kā veco procedūru aizstāšana ar Lisabonas līgumā paredzētajām procedūrām⁴⁹, vienošanās par kritērijiem attiecībā uz to, kad izmanto deleģētos aktus un kad īstenošanas aktus⁵⁰, un deleģēto aktu izstrādes procesa atvēršana⁵¹. Komisija

⁴⁵ *REFIT* platformas atzinums XXII.10.a “*REFIT Platform Survey — Future prospects*” (*REFIT* platformas apsekojums — nākotnes perspektīvas), pieņemts 2019. gada 14. martā: https://ec.europa.eu/info/files/refit-platform-recommendations-horizontal-issues-xxii10a-refit-platform-survey-future-prospects_en.

⁴⁶ COM(2018) 703: Subsidiaritātes un proporcionālitates principi — to nozīmes stiprināšana ES politikas veidošanā, 4.5. iedaļa.

⁴⁷ Subsidiaritātes, proporcionālitates un principa “Darīt mazāk, bet efektīvāk” jautājumu darba grupas ziņojuma VI pielikums. https://ec.europa.eu/commission/sites/beta-political/files/report-task-force-subsidiarity-proportionality-and-doing-less-more-efficiently_lv.pdf.

⁴⁸ Iestāžu nolīgums starp Eiropas Parlamentu, Eiropas Savienības Padomi un Eiropas Komisiju par labāku likumdošanas procesu, OV L 123, 12.5.2016.; https://eur-lex.europa.eu/legal-content/LV/TXT/?uri=uriserv:OJ.L_.2016.123.01.0001.01.LAV.

⁴⁹ Eiropas Parlaments un Padome (kā līdztiesīgie likumdevēji) var pilnvarot Komisiju pieņemt Savienības sekundāros tiesību aktus. Šīs pilnvaras izriet no Līguma par Eiropas Savienības darbību (LESD) 290. un 291. panta. Tomēr Savienības tiesību aktos joprojām ir daudz pilnvaru, kas atbilst vecajai regulatīvajai kontroles procedūrai, un tās ir jāatjaunina. Komisija ir iesniegusi vajadzīgo priekšlikumu, lai saskaņotu kopumā 168 aktus (COM(2016) 799); likumdevēji ir panākuši vienošanos par 64 no šiem aktiem saskaņošanu, un pašlaik šis process ir beigu posmā.

⁵⁰ Eiropas Parlamenta un Padomes diskusijas par izvēli starp deleģētajiem aktiem (LESD 290. pants) un īstenošanas aktiem (LESD 291. pants) nereti ir sarežģītas. Kritēriju mērķis ir samazināt šīs izvēles strīdīgumu.

iesniedz gada pārskatu attiecībā uz slogu, kas ir saistīts ar Savienības tiesību aktu vienkāršošanu.

Citās nolīguma jomās panāktā progresa pakāpes ir dažādas. Piemēram, Eiropas Parlamenta Izpētes dienests regulāri veic sākotnējos novērtējumus par Eiropas Komisijas ietekmes novērtējumu kvalitāti un ir izstrādājis 40 ietekmes novērtējumus par būtiskiem Eiropas Parlamenta ierosinātiem grozījumiem. Padome ir pati nodrošinājusi sev kapacitāti novērtēt savus būtiskos grozījumus, bet nav to vēl izmantojusi.

Kā minēts iepriekš, ir vajadzīga plašāka sadarbība, lai noteiktu pamatu un nodrošinātu datus Savienības tiesību aktu labākai izvērtēšanai. Turklāt dalībvalstis vēl nesniedz pārredzamus ziņojumus par gadījumiem, kad tās savos valsts transponēšanas pasākumos paredz stingrākas prasības, nekā nosaka Savienības tiesību akti (pārmērīga reglamentēšana)⁵². Komisija ir ieguldījusi IT platformā, lai šajā jautājumā uzlabotu pārredzamību, taču pēdējos trīs gados tikai divas dalībvalstis ir paziņojušas šādus noteikumus⁵³. Svarīgi, lai dalībvalstu transponēšanas un īstenošanas izvēles nepamatoti nepalielinātu sarežģītību.

Ir iespējams uzlabot ES un valsts līmeņa labāka regulējuma procedūru pozitīvo mijiedarbību. Kā nesen norādīja ESAO, vairākas dalībvalstis varētu labāk informēt savas ieinteresētās personas par iespējām, ko piedāvā Komisijas apspriešanas un komentāru mehānismi, vai sniegt labākus pierādījumus un informāciju regulatīvās izstrādes laikā, lai papildinātu Eiropas Komisijas pašreizējo praksi⁵⁴.

4. SECINĀJUMI

Šī Komisija ir labāku regulējumu padarījusi par savu politikas veidošanas darbību centrālo elementu. Tas ir palīdzējis gūt labākus rezultātus, kas koncentrēti uz 10 politikas prioritātēm, kuras tika noteiktas mūsu pilnvaru termiņa sākumā.

Skatoties nākotnē, nepieciešamība pēc tādas politikas veidošanas, kas balstās uz pierādījumiem un atbalsta ES politikas prioritātes, tikai turpinās pieaugt. Labāks regulējums aizvien vairāk kļūst par Komisijas institucionālās kultūras neatņemamu daļu, un to plaši atbalsta ieinteresētās personas, kas vēl dziļāk un jēgpilnāk vēlas iesaistīties mūsu politikas veidošanā. Tomēr ir iespējams vēl vairāk uzlabot labāka regulējuma procesu organizēšanu. Savienības tiesību aktu kvalitāti palīdzētu uzlabot arī pastiprināti kopīgi centieni, sākot ar Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu īstenošanu.

Tāpēc šajā paziņojumā ir apzināti daži transversāli principi, kas ir jāņem vērā, un ir aplūkotas dažas iespējamās pieejas, kā varētu uzturēt mūsu apņemšanos turpināt īstenot labāku regulējumu arī nākamo gadu gaitā.

⁵¹ 2017. gada decembrī atklāja jaunu kopīgu deleģēto aktu reģistru, kas ir publiski pieejams. Šis reģistrs ļauj sabiedrībai piekļūt dažādajiem deleģēto aktu sagatavošanas, pieņemšanas, kontroles un publicēšanas posmiem: <https://webgate.ec.europa.eu/regdel/#/home>.

⁵² REFIT platformas atzinums XXII.9.a “Transparent transposition (Implementation)” (Pārredzama transponēšana (īstenošana)), pieņemts 2019. gada 14. martā: https://ec.europa.eu/info/files/refit-platform-recommendations-horizontal-issues-xxii9a-transparent-transposition_en.

⁵³ Sk. Iestāžu nolīguma par labāku likumdošanas procesu 43. punktu.

⁵⁴ ESAO, *Better Regulation Practices across the European Union* (Labāka regulējuma prakse Eiropas Savienībā), OECD Publishing, Parīze, 2019, <https://doi.org/10.1787/9789264311732-en>.